

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що в сучасній українській мові відбувається втрата дієприкметником давньої парадигми, що об'єднувала активні дієприкметники теперішнього і минулого часу. Це призвело до того, що в нинішній системі нашої мови вони фактично повністю відсутні, натомість вживаються віддієслівні відносні прикметники чи підрядне речення. Самі ж активні дієприкметники в мові нормативно-директивних документів вживаються украй рідко. Якщо структура речення дозволяє уникнути уживання подібних мовних одиниць, то варто їх уникати. Отже, відсутність у нормативно-директивних документах активних дієприкметників – характерна риса сучасного українського ділового мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко-Давидович Б. С. Як ми говоримо. Київ: Либідь, 1991. 254 с.
2. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: академічна граматики української мови. Київ: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
3. Гончар О. Т. Нариси, статті, листи, есе, дослідження. – URL: uk.wikipedia.org/wiki.
4. Закон України «Про вищу освіту». Київ: Правова єдність, 2015. 94 с.
5. Косенко Н. Я. Сучасне українське ділове мовлення: навчальний посібник для ВНЗ. Харків: Школа, 2010. 416 с.
6. Кротевич Є. В. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Наукова думка, 1957. 484 с.
7. Співак О. С. Як уникнути невластивих українській мові форм активних дієприкметників теперішнього часу? *Урок української*. 2001. № 5. С. 23-26.
8. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища школа, 1997. 488 с.
9. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей). Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.

Otrokhova O. Ways to replace active participles in a business style (based on the law of Ukraine "About Higher Education").

Advisability of the usage of active participles in the normative-directive documents, possible variants and its substitutes in accordance with the historical and modern conditions of the development of language norms of the Ukrainian language are considered in the article. We determine that modern formal language is practically devoid of active participles.

Key words: active participle, language norm, business language, speech behavior.

А. В. Павлюченко

Науковий керівник – доц. В. В. Козлова

СТРАТЕГІЯ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТУ ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КАТЕГОРІЇ «ТОЛЕРАНТНІСТЬ» В АНГЛОМОВНОМУ ПАРЕНТАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто стратегію подолання конфлікту як засіб вираження комунікативної категорії «толерантність» в англомовному парентальному дискурсі, представлено та проаналізовано тактики, якими реалізується ця стратегія, а також, встановлено особливості їх вербальної репрезентації.

Ключові слова: стратегія подолання конфлікту, категорія толерантності, англомовний парентальний дискурс, тактика погодження, тактика уникнення та тактика пристосування.

Постановка проблеми. На сьогодні, конфлікт є однією з форм комунікативної взаємодії людей у парентальному дискурсі. Актуальним на сьогодні є інтерес до вивчення конфліктних ситуацій та шляхів їх вирішення, тому що відбувається посилений інтерес до людського чинника у мові і пошуку причин виникнення.

Метою статті є дослідження мовної реалізації стратегії подолання конфлікту на матеріалі англомовного парентального дискурсу.

Аналіз актуальних досліджень. Комунікативна категорія толерантності вже давно становить інтерес для дослідників. Так І. А. Стернін [10] вивчав толерантність як комунікативну категорію. Парентальний дискурс, стратегії й тактики комунікативної поведінки досліджували В. В. Козлова [3], А. А. Бігарі [1], Л. В. Солощук [9] тощо. Конфлікт як мовний та мовленнєвий феномен розвивали такі дослідники, як Т. Б. Маслова [5].

Виклад основного матеріалу. Комунікативна категорія «толерантність» – це категорія мовного спілкування, що являє собою сукупність установок і правил мовної поведінки в даному товаристві, і яка бере участь у організації і/або регулюванні комунікативного процесу. Комунікативна категорія має певну структуру, власний комунікативний зміст і вербальні та невербальні засоби вираження цього змісту [2].

Англомовний парентальний дискурс розглядається як особистісно орієнтована комунікативна взаємодія батьків та дітей, де метою батьків є виховання та соціалізація дитини, підготовка її до виконання певних соціальних ролей, а також передання знань, розвиток здібностей, сприяння набуттю вмій та навичок соціального життя [3].

Толерантна комунікативна поведінка реалізується в різного роду комунікативних ситуаціях. Всього ж дослідники виокремлюють три варіанти типів комунікативних ситуацій, які є показниками співпадіння чи неспівпадіння інтересів і цілей комунікантів – гармонійна, кооперативна та конфліктна комунікативні ситуації [6, с. 9].

Категорія толерантності, як комунікативна категорія, передбачає наявність певних установок і правил мовної поведінки. Тож вона виражається через вибір стратегій і тактик.

Ми будемо розглядати саме конфліктну комунікативну ситуацію, яка виникає тоді, коли відбувається загострення суперечностей та боротьби двох чи більше сторін у розв'язанні значущої для них проблеми. Конфліктна комунікативна ситуація може супроводжуватися негативними емоціями і завжди вимагає розв'язання.

На сьогодні загальноприйнятої типології комунікативних стратегій ще не створено, оскільки через різноманітність комунікативних ситуацій існує проблема вибору оптимальних критеріїв для їх стратифікації [7, с. 8].

Стратегія подолання конфлікту характеризується намаганням людини уникнути конфронтації. Ця стратегія характеризується низьким рівнем спрямованості на задоволення інтересів протилежної сторони або партнерів по взаємодії. Уникаючи конфлікту, людина прагне відійти від конфронтації, від реального вирішення конфлікту, подібна стратегія може призвести до ескалації проблеми. Найтиповішими для цієї стратегії є наступні форми: мовчання, демонстративний ухід, позиція «скривдженого», прихований гнів, депресія, ігнорування, сарказм, цинізм, індиферентне ставлення, повна відмова від стосунків з протилежною стороною.

У англomовному парентальному дискурсі стратегія подолання конфлікту як засіб репрезентації комунікативної категорії «толерантність» представлена такими тактиками: тактика погодження, тактика уникнення та тактика пристосування.

Засобом реалізації цієї чи іншої комунікативної тактики постає мовленнєвий акт, що трактується як таку функційну одиницю послідовних дій, що «сприяє вирішенню локального чи глобального завдання під контролем стратегії» [4].

Джон Серль виділяє різноманітні типи мовленнєвих актів, а саме: вердиктив, якому характерні засудження чи виправдання; екзерситив (наказ, вимога, попередження, заборона, порада); комісив (підтримка, присягнення, планування, прийняття поглядів); бехабітив (вибачення, подяка, вираження симпатії, несхвалення, побажання, співчуття); експозитив (підтвердження, дискусії, заперечення, інформування, нехтування) та репрезентатив (констатація) [8].

Тактика погодження як спосіб уникнення конфлікту спостерігаємо у такому прикладі англomовного парентального дискурсу:

"I'm sorry, Dad," he apologized after he parked the plane. "I guess I should have practiced more."

"Yes, you should have, son." Pat said sadly. (Danielle Steel p. 133)

Тактика погодження значить діяти у погодженні з кимось. У цьому прикладі тактика погодження виражається за допомогою висловлювання погодження батька з діями сина. Використовуючи тактику погодження батько толерує до дій та думок сина. Батько не карає сина за те, що той погано впорався зі своїм завданням, а навпаки, приймає його дії та оцінки, тим самим зберігаючи спокій і запобігаючи конфронтації. Тобто, завдяки тактиці погодження, учасники приходять до консенсусу, повністю задовольняючи інтереси обох сторін. На вербальному рівні тактика виражається через використання «Yes», що є маркером погодження, а також через вживання модального сполучення «*should have*», що передбачає обов'язковість виконання. Ця тактика представлена мовленнєвим актом поради.

Поширеною тактикою репрезентації категорії толерантності в англomовному парентальному дискурсі є тактика уникнення конфронтації, що характеризується відхиленням, запобіганням контакту з партнером, при якому жодне спілкування неможливе. Для цієї тактики притаманно намагання комунікантів обходити обговорення конфліктних питань з відкладанням прийняття складного рішення «на потім». Стратегію подолання конфлікту через тактику уникнення спостерігаємо у наступному прикладі:

"It was, Dad," she said quietly. "It was me. Nick knew. He confronted me when we came down, and –"

"I won't listen to this." (Danielle Steel p. 104)

Уникнення конфліктної ситуації у цьому прикладі виражається через використання заперечної конструкції "*won't listen*", як засобу уникнення прямої відповіді на поставлені питання та, відповідно, уникнення конфлікту батька з дочкою. Тактика уникнення характеризується відмовлянням батька вступати в діалог, ігноруванням всієї інформації та недовірою фактам і представлена мовленнєвими актами заперечення та нехтування як типами експозитива.

Наступною тактикою є тактика пристосування. Пристосування це такий спосіб поведінки учасника конфлікту, при якому він готовий поступитися своїми інтересами і поступитися іншій людині заради того, щоб уникнути протистояння. Тактика пристосування передбачає, що предмет спору не є важливий у порівнянні з доречністю зберегти добрі взаємини з іншою людиною, та поступитися, дати йому таким чином самоствердитися може бути найкращим варіантом поведінки.

Тактика пристосування направлена на збереження добрих взаємин з партнером по комунікації, без відстоювання своїх інтересів:

"I want to join....I did join the Army's Flying Training Command," she said happily, and then she explained it to them.

"Wait a minute". You're going to be flying bombers to England? Do you know how heavy and hard to manage those are?"

"I know, Dad." She smiled. "I'd have a co-pilot."

"Probably another woman."

"Sometimes."

"You're crazy," he said tersely, "patriotic, but crazy." (Danielle Steel p. 437)

Як бачимо, батько толерантно повів себе відносно думок своєї дочки. Він не став переконувати її, а навпаки, погодився з її думкою приєднатися до армії льотчиків. Батько готовий поступитися своїми інтересами і поступитися своїй дочці заради того, щоб уникнути протистояння. Тож, мовними засобами подолання конфлікту слугує стверджувальне речення *"You're crazy, patriotic, but crazy"*, у складі якого є позитивно-оцінюючі прикметники. Прикметники *«crazy»*, *«patriotic»* вказують на позитивні якості, які розвивають та підтримується думку дитини. У цьому прикладі наявний такий тип мовленнєвих актів, як прийняття поглядів, що характерний для комісиву.

Висновки. Категорія толерантності, як комунікативна категорія, передбачає наявність певних установок і правил мовної поведінки. Тож вона виражається через вибір стратегій і тактик. У англomовному парентальному дискурсі стратегія подолання конфлікту репрезентована такими тактиками: тактика погодження, тактика уникнення та тактика пристосування. Використовуючи ці тактики батьки толерують до думок, почуттів, дій та оцінок дітей. Тактики виражаються через такі вербальні засоби як стверджувальні речення, заперечні конструкції, звертання, модальність. Отже, ці мовні елементи можуть слугувати засобами реалізації цілей мовця у стратегії подолання конфлікту в англomовному парентальному дискурсі.

Перспективу подальших досліджень становить дослідження невербальних засобів в англomовному парентальному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігарі А. А. Дискурс сучасної англomовної сім'ї: автореф. дис... канд. філол. наук. КИЇВ, 2006. 21 с.

2. Захарова Е. П. Коммуникативная категория чуждости и её роль в организации речевого общения. *Вопросы стилистики: межвуз. сб. науч. тр.* Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1998. С. 87-94.

3. Козлова В. В. Реалізація виховного впливу в англomовному та парентальному дискурсі: структурно-семантичний та прагматичний аспекти : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Харків, 2012. 20 с.

4. Корольова В. В. Стратегічний потенціал учасників драматургійної комунікації. *Український смисл.* 2018. № 2018. С. 254-263.

5. Маслова Т. Принципи класифікації комунікативних стратегій. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2015): матеріали II Міжнар. наук. конф. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015. С. 81-85.*

6. Пономарев Н. Ф. Информационная политика органа власти: пропаганда, антипропаганда, контрпропаганда. Пермь: Изд-во Пермского гос. техн. ун-та, 2007. 185 с.

7. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основы теории мовної комунікації: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.

8. Серль Дж. Что такое речевой акт? *Новое в зарубежной лингвистике.* Вып. XVII. Москва, 1986. С. 151-169.

9. Солощук Л. В. Дискурсивна особистість у світлі теорії полікодовості комунікативного процесу. *Записки з романо-германської філології.* 2015. Вип. 1 (34): Ювілейний, присвячений 65-річчю доктора філологічних наук, професора Колегаєвої І. М. С. 167-174.

10. Стернин И. А., Шилихина К. М. Коммуникативные аспекты толерантности: монографія. Воронеж, 2000. 110 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

11. Steel D. *Wings.* New York, 1995. 452 p.

Pavliuchenko A. Conflict resolution strategy as a means of representation of the communicative category "tolerance" in English parental discourse.

The article deals with the conflict resolution strategy as a means of expressing the communicative category "tolerance" in English parental discourse, presents and analyzes the tactics by which this strategy is implemented, as well as identifies the features of their verbal representation.

Key words: *conflict resolution strategy, category of tolerance, English parental discourse, coordination tactics, avoidance tactics and adaptation tactics.*

А. О. Потапова

Науковий керівник – доц. О. В. Багацька

ТИПОЛОГІЯ МІЖСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ ЗА СФЕРОЮ ПОГЛЯДІВ У АМЕРИКАНСЬКОМУ ТЕЛЕСЕРІАЛІ «THE UMBRELLA ACADEMY»

У статті змодельовано конфліктосферу американського телесеріалу «The Umbrella Academy», проаналізовано та систематизовано наявні конфлікти за їх рисами і ознаками. Визначено місце типів конфліктів за сферою поглядів у розвитку сюжетної лінії телесеріалу. Акцентовано увагу на лексемах із конфліктогенною семантикою.

Ключові слова: *конфлікт, конфліктна ситуація, конфліктогенна лексема, сімейний тип конфлікту, педагогічний тип конфлікту, соціальний тип конфлікту, концептуальна модель конфлікту, «The Umbrella Academy».*